

Rakennustuoteasetuksen muutos ja sen vaikutus pohjoismaiseen ympäristömerkkiin

Ympäristövaliokunta 12.10.2022

Toimitusjohtaja, TkT Riikka Holopainen,
Ympäristömerkintä Suomi Oy

SUSTAINABLE LIVING
This project is part of Sustainable Living, an initiative funded by the Nordic Council of Ministers.

Nordic Ecolabelling

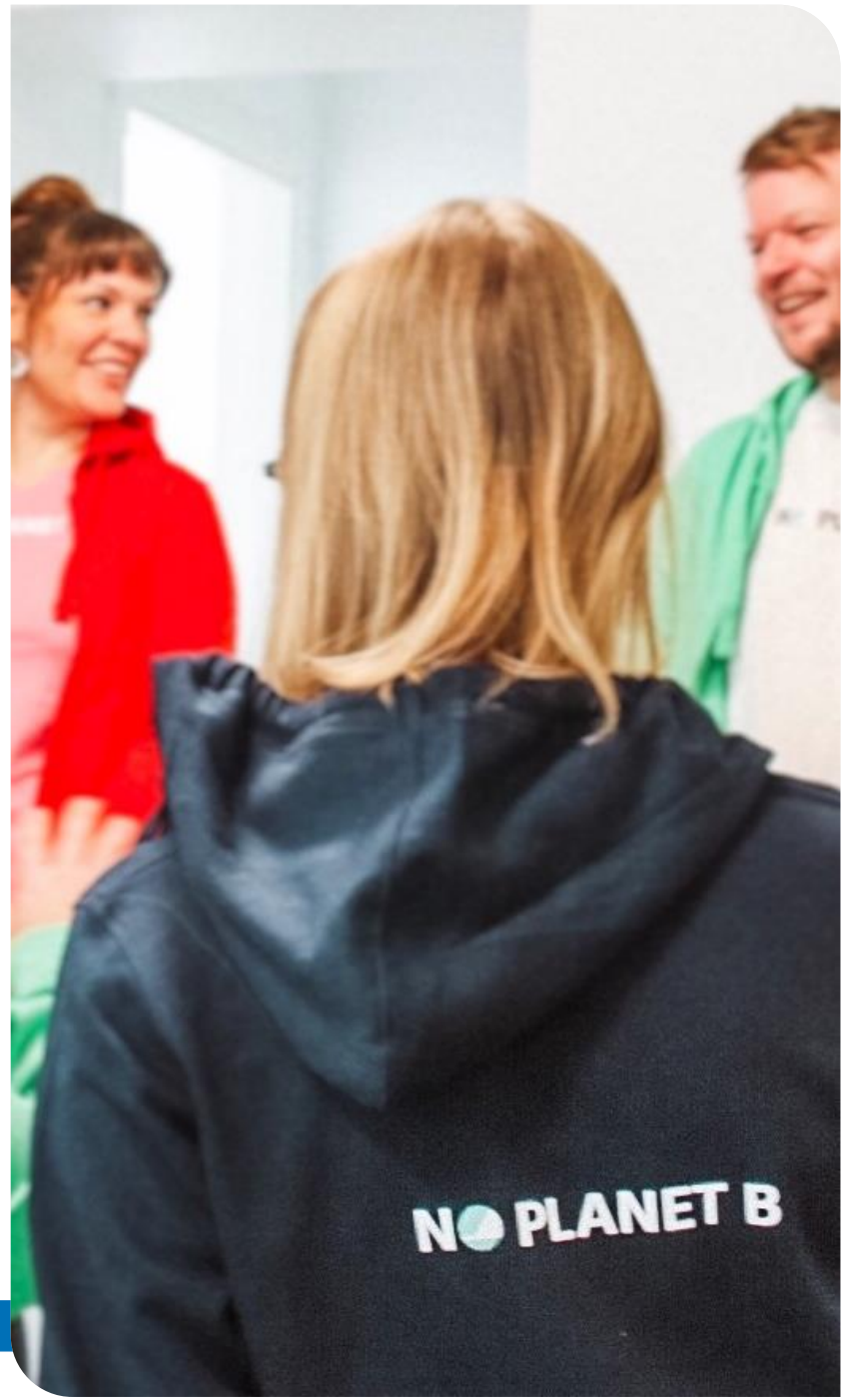

Ympäristömerkintä Suomi Oy

- Toimii ympäristöministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta. Valtionyhtiö Motivan osinkoa jakamaton tytäryhtiö.
- Vastuussa pohjoismaisesta ympäristömerkistä **Joutsenmerkistä** ja yhteiseurooppalaisesta **EU-ympäristömerkistä**

ISO14024 -standardin mukaiset tyypin 1 ympäristömerkit

- Kattavat ympäristövaatimukset, joita myös valvotaan
- Riippumattomia
- Vaatimuksia tiukennetaan säännöllisesti
- Perustuvat elinkaaritarkasteluun

Joutsenmerkki

- Pohjoismaiden virallinen ympäristömerkki
- Pohjoismaiden ministerineuvoston vuonna 1989 perustama
- 55 tuote- ja palveluryhmää
- Suomen ja Pohjoismaiden tunnetuin ympäristömerkki
- Suomalaisista ja pohjoismaalaisista 93 % tunnistaa Joutsenmerkin
- Suomen 6. arvostetuin brändi lähes 600 brändin joukosta
- 80 % suomalaisista on sitä mieltä, että Joutsenmerkki helpottaa ympäristöystävällisten valintojen tekemistä

Lähteet:

Joutsenmerkin pohjoismainen kuluttajatutkimus 2019, IPSOS

Brändien arvostus -tutkimus 2022, Taloustutkimus

SUSTAINABLE LIVING
This project is part of Sustainable Living, an initiative funded by the Nordic Council of Ministers.

Ympäristömerkki on tärkeä työkalu vihreään siirtymään

Tunnistaa elinkaaren tärkeimmät ympäristö- ja terveysongelmat: raaka-aineet, tuotanto ja käyttö – aina jätteisiin tai kierrätykseen asti

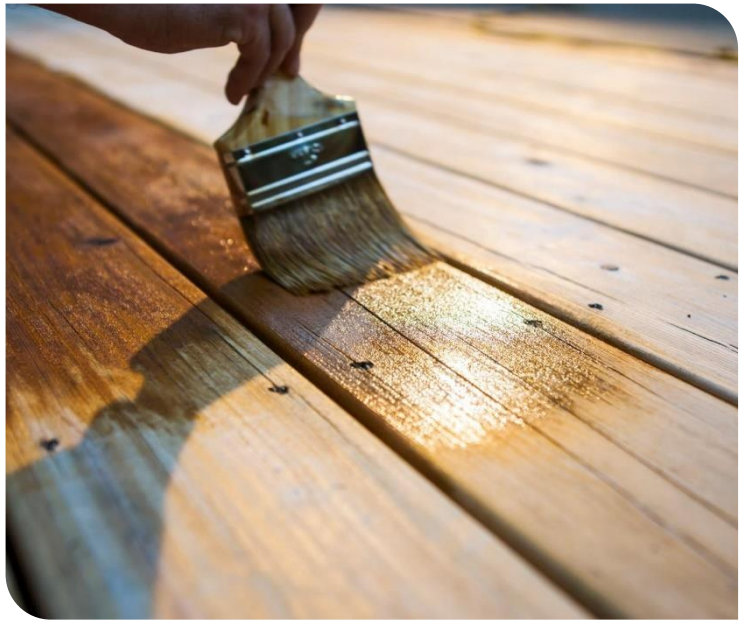

Asettaa vaatimuksia markkinoiden parhaisiin kuuluville tuotteille ja palveluille. Varmistaa tuotteiden laadun ja käyttöiän sekä kestävät alihankintaketjut.

Tekee monimutkaisesta selkeää: yrityksille tuotekehityksen sparraaja, kuluttajille ja hankkijoille keino valita ympäristölle paremmat vaihtoehdot

Joutsenmerkin painopisteet

Ilmastonmuutos

- Energiatehokkuus, siirtymä fossiilisista kestävästi tuotettuun, uusiutuvaan energiaan – siis vähemmän kasvihuonepäästöjä
- Siirtyminen kestäviin materiaaleihin, joilla on pienempi vaikutus ilmastoon
- Tehokkaat tuotteet, pidempi elinkaari laatu- ja suunnitteluvaatimusten myötä
- Kierrätys, kierrätettävyys ja jätteiden minimointi

Kiertotalous

- Uusiutuvia, kierrätettyjä ja kestäviä raaka-aineita koskevat vaatimukset
- Tiukat kemikaalivaatimukset
- Resurssi- ja energiatehokas käyttö
- Laatuvaatimukset ja käyttöikä
- Tuotteen suunnittelua, purkamista ja korjattavuutta koskevat vaatimukset
- Jätemääriä, lajittelua, kierrätystä ja uudelleenkäyttöä koskevat vaatimukset

Kemikaalit

- Haitallisten kemiallisten aineiden korvaaminen haitattomilla vaihtoehdoilla
- Kieltoja ja rajoituksia ympäristölle ja terveydelle haitalliseksi luokitelluille aineille kaikissa tuoteryhmissä (varovaisuusperiaate)
- Tiukat rajoitukset CRM-aineille ja hormonitoimintaa häiritseville yhdisteille
- Mikromuovikielto esim. kosmetiikassa, mikromuovin päästöille vaatimuksia esim. tekstiileissä

Biodiversiteetti

- Puuperäisten ja muiden uusiutuvien raaka-aineiden sertifiointivaatimukset
- Luonnon monimuotoisuuden säilymisen kannalta haitalliset raaka-aineet kielletty tai käyttöä rajoitettu (esim. palmuöljy, trooppiset puut)
- Luomulle ja uhanalaisille kalalajeille vaatimukset ravintolakriteereissä
- Ekologinen selvitys (tulossa uusissa talokriteereissä)

1 EI KÖYHYYTTÄ
2 EI NÄLKÄÄ
3 TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA
4 HYVÄ KOULUTUS
5 SUKUPUOLTEN TASA-ARVO
6 PUHDAS VESI JA SANITAATIO
7 EDULLISTA JA PUHDASTA ENERGIAA
8 IHMISARVOISTA TYÖTÄ JA TALOUSKASVUA
9 KESTÄVÄÄ TEOLLISUUTTA, INNOVAATIOITA JA INFRASTRUKTUUREJA
10 ERIARVOISUUDEN VÄHENTÄMINEN
11 KESTÄVÄT KAUPUNGIT JA YHTEISÖT
12 VASTUULLISTA KULUTTAMISTA
13 ILMASTOTEKOJA
14 VEDENALAINEN ELÄMÄ
15 MAANPÄÄLLINEN ELÄMÄ
16 RAUHAA JA OIKEUDEN-MUKAISUUTTA
17 YHTEISTYÖ JA KUMPPANUUS
KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEET
Ecolabel

Esimerkkejä Joutsenmerkin vaikutuksista

Tekstiilipesula: 27 % pienempi CO_2-päästö

- Joutsenmerkityllä työvaatteiden pesulalla 27 % pienempi CO_2-päästö verrattuna tavanomaiseen
- Päästövähennys aiheutuu raja-arvoista energiankulutukselle ja suorille CO_2-päästöille sekä vedenkäytöstä.

Toimistopöytä: 20 % pienempi CO_2 –päästö

- Joutsenmerkityllä toimistopöydällä 20 % pienempi CO_2 - päästö verrattuna tavanomaiseen
- Päästövähennys aiheutuu vaatimuksista MDF- levyjen tuotannolle ja toimistopöydän stand-by funktiosta

Kerrostalo: 17 % pienempi CO_2 –päästö

- Joutsenmerkityssä kerrostalossa 17% pienempi hiilijalanjälki kuin vastaavassa tavanomaisessa kerrostalossa
- Päästövähennys tässä kohteessa aiheutuu mm. käytönaikaisesta energiankulutuksesta

Painotalo: 21 % pienempi CO_2 –päästö

- Joutsenmerkityssä offset-painotalossa 21 % pienempi CO_2 -päästö verrattuna tavanomaiseen
- Tämä määrä vastaa 44 kg $CO_{2,eqv}$ säästöä per 1 tonni paperia. Lisäksi CO_2-vähennystä mm. painopapereiden kautta.

SUSTAINABLE LIVING
This project is part of Sustainable Living, an initiative funded by the Nordic Council of Ministers.

Joutsenmerkityt rakennukset

- Elinkaari, kiertotalous ja luonnon monimuotoisuus huomioitu
- Rakennustuotteet täyttävät tiukat ympäristö- ja terveysvaatimukset
- Alhainen ilmastovaikutus
- Tiukka E-luku: kaikki Joutsenmerkkirakennukset ovat A-energialuokkaa.
- Kierrätysmateriaalien käyttö
- Puun suosiminen rakentamisessa
- Rakennusprosessi kolmannen osapuolen varmistama

Pohjoismaissa on yli 23 000 Joutsenmerkittyä asuntoa, pientaloa, koulua tai päiväkotia ja yli 42 000 uutta on rakenteilla. Joutsenmerkki-rakentaminen on hyvässä kasvussa myös Suomessa.

2023 julkaistavissa uusissa kriteereissä korostuvat luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen sekä taksonomianmukaisuus

Väitöskirja: Ympäristömerkittyjen päiväkotien sisäilmassa vähemmän haitallisia kemikaaleja

- Vertailtu tavanomaisesti rakennettua päiväkotia matalaenergiapäiväkoteihin, joista yhdellä Joutsenmerkki (LEP B, liila käyrä)
- Sisäilmasta tutkittu mm. formaldehydin, VOC-yhdisteiden, palonsuoja-aineiden ja pienhiukkasten pitoisuuksia
- Pienimmät pitoisuudet Joutsenmerkityssä päiväkodissa

Josefin Persson, Örebro University, 2018: Indoor air quality and chemical emissions of organic compounds in newly built low-energy pre-schools

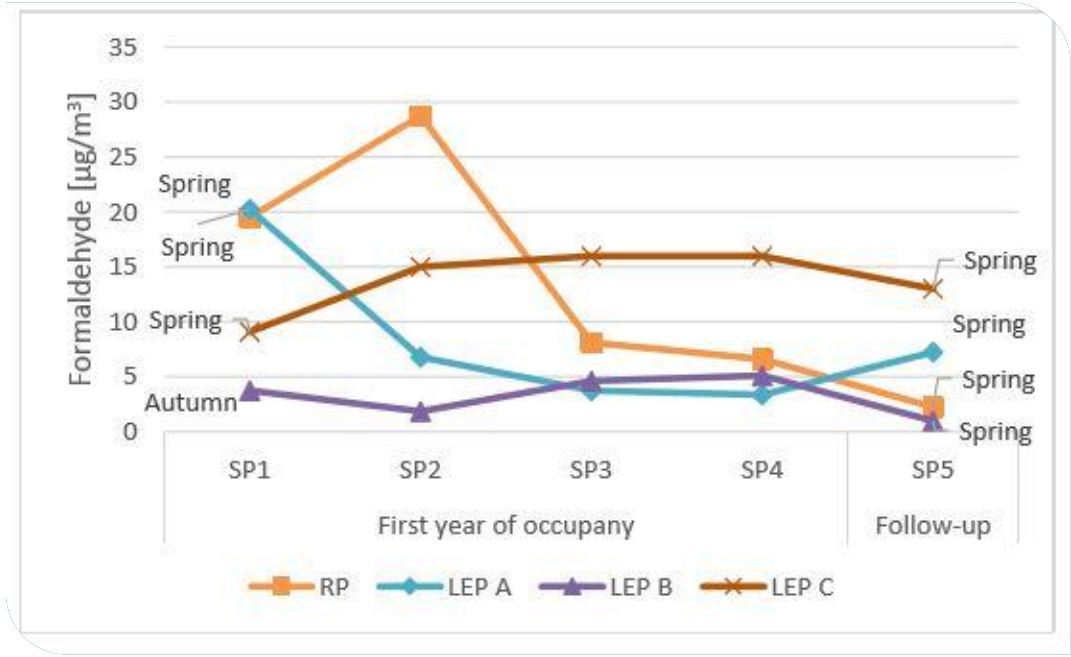

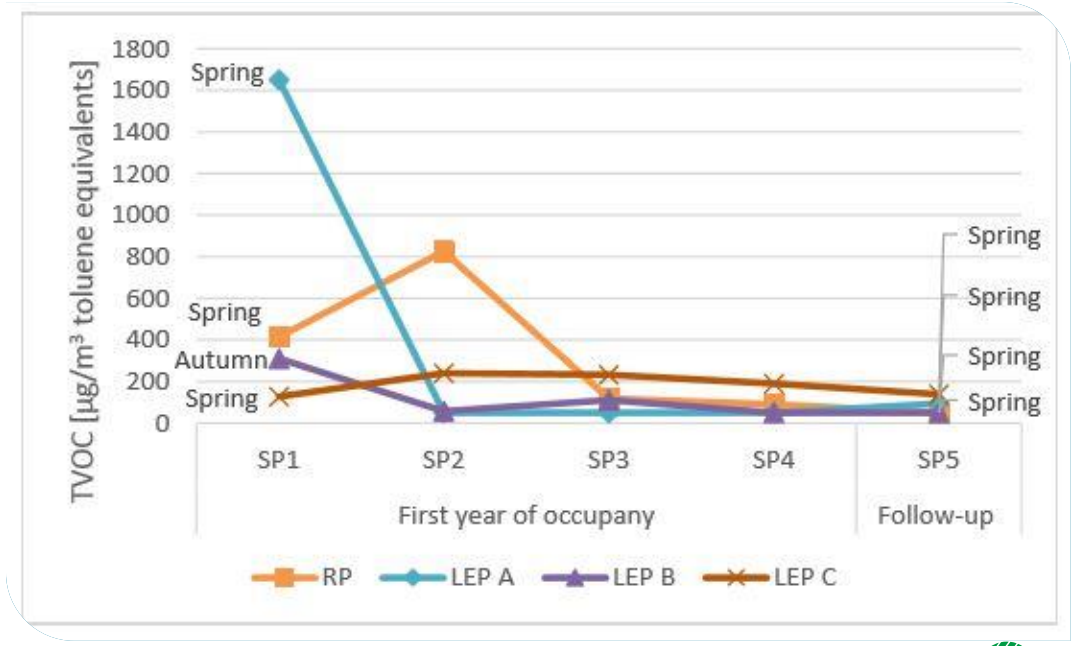

Rakennustuotteiden ympäristömerkinnästä saatavia hyötyjä yhteiskunnalle

- Ympäristömerkkikriteereissä on huomioitu rakennustuotteen vähähiilisyys, vähäkemikaalisuus sekä kiertotaloutta edistävät ominaisuudet. Ympäristömerkki on helppo tapa osoittaa, että tiukat ympäristö- ja terveysvaatimukset täyttyvät.
- Rakennuksen sisäilman laatua voidaan parantaa käyttämällä ympäristömerkittyjä rakennustuotteita. Joutsenmerkitty rakentaminen on voimakkaassa kasvussa Pohjoismaissa ja tutkimusten mukaan Joutsenmerkillä on ollut merkittävä vaikutus paremman sisäilman laadun takeena.
- Ympäristömerkin vaatiminen julkisissa hankinnoissa on hankkijoille kätevä ja resurssitehokas tapa pyrkiä parhaisiin mahdollisiin tuloksiin.
- Ympäristömerkki ohjaa myös kuluttajaa tunnistamaan tuoteryhmänsä vastuullisimmat tuotteet, jotta valintaa ei tehtäisi vain hinnan perusteella.
- Tietojemme mukaan tulossa oleva Green Claims-asetus sisältää ohjeita siitä minkälaisia ympäristöväittämiä saa markkinoinnissa käyttää. Ympäristömerkit lienevät tässä yksi keskeinen osoitustapa.

*Rakennuksen elinkaaren hiilijalanjäljen pienentäminen kustannustehokkaasti vuokratalokohteessa (08/2018)

Ympäristömerkki

Mahdollisia ongelmia jos tyypin I ympäristömerkkejä ei huomioida rakennustuoteasetuksessa

Artikla 18:n nykyinen muotoilu voisi estää mahdollisuudet ympäristömerkitä CE-merkinnän alaisia rakennustuotteita koska ympäristömerkkikriteereissä on kohtia, jotka viittaavat yhdenmukaistettuun toiminta-alaan sisältyviin teknisiin vaatimuksiin.

- Esim. ikkunoiden ja ovien kriteereissä viitataan U-arvovaatimuksen kohdalla harmonisoituun EN 14351-1 standardiin.
- Ympäristömerkit kattavat osaksi yhdenmukaistettua toimialaa tarkoitettuja suorituskykykriteerejä kuten formaldehydipäästöt sekä lisäkriteerejä kuten syöpää aiheuttavien, perimää vaurioittavien tai lisääntymiselle vaarallisten aineiden aktiivinen käyttö. Tällaisten merkintöjen käyttö olisi edelleen sallittava rakennustuotteissa.

Uudistus voisi hankaloittaa entistä enemmän ympäristömerkkien vaatimista julkisissa hankinnoissa.

*Rakennuksen elinkaaren hiilijalanjäljen pienentäminen kustannustehokkaasti vuokratalokohteessa (08/2018)

Ympäristömerkinnän lisäysehdotukset rakennustuoteasetuksen artikloihin 18 ja 84

Artikla 18

Tuotteeseen saa kiinnittää CE-merkinnän lisäksi muita merkintöjä, mukaan lukien yksityisiä merkintöjä pois lukien tyypin I (ISO 14024) ympäristömerkit, vain, jos ne eivät kata yhdenmukaistettuun toiminta-alaan sisältyviä yhdenmukaistettuja teknisiä eritelmiä tai tuotevaatimuksia tai perusominaisuuksia tai arviointimenetelmiä tai niissä ei viitata niihin.

Tuotteeseen ei saa kiinnittää muuta kuin unionin lainsäädännössä säädettyä merkintää, ja tämän unionin lainsäädännössä säädetyn muun merkinnän ja CE-merkinnän välisen etäisyyden – mitattuna mistä tahansa CE-merkinnän ja muun merkinnän kohdasta – on oltava vähintään CE-merkinnän kaksinkertainen pituus.

Suoritustasoilmoitukseen ja vaatimustenmukaisuusilmoitukseen ei saa laittaa muuta merkintää kuin CE-merkintä.

Artikla 84

Direktiivin 2014/24/EU 2 artiklan 1 kohdan 1 alakohdassa tai direktiivin 2014/25/EU 3 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettujen hankintaviranomaisten tai direktiivin 2014/25/EU 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen hankintayksiköiden tekemiä hankintasopimuksia koskevat 1 kohdan nojalla hyväksytyt vaatimukset voidaan tapauksen mukaan esittää pakollisten teknisten eritelmien, valintakriteerien, myöntämiskriteerien, sopimuksen toteuttamista koskevien lausekkeiden, direktiivin 2014/24/EU artiklassa 43 mainittujen ympäristömerkkien tai tavoitteiden muodossa.

*Rakennuksen elinkaaren hiilijalanjäljen pienentäminen kustannustehokkaasti vuokratalokohteessa (08/2018)